

Fenomenalno je, da lahko delaš, kar te veseli

Arne Hodalič. Fotograf. Urednik fotografije pri National Geographicu Slovenija. Biolog, ki je po študiju potrdilo o opravljeni diplomi (po tisto pravo diplomu na lepem papirju in za v okvir še vedno ni šel) porinil v predal, kjer je tudi priznanje za izjemna umetniška dela, ki mu prida naziv doktorja znanosti. Človek, ki ga vodita ljubezen do življenja in veselje do ustvarjalnega dela, do fotografije, jasno. Srečava se v URI Soči, kjer s partnerko, fotografsko sopotnico Katjo Bidovec, že leta delujeta kot prostovoljca. Otroci so pekli piškote, Arne pa je začel pripovedovati o svojem fotoreporterskem življenju, ki se je začelo v Indiji leta 1988. Nedavno je izšla njegova avtobiografija z naslovom *Moje svetlobe*. V njej so utrinki neverjetnega bivanja, glasba in celo recept za juho miso. Vse, kar se je izjemnega zgodilo v njegovem življenju, pa ni naključje, pravi. »Več kot delaš, več izjemnih ali nenavadnih stvari se ti bo pripetilo.« In Arne je očitno delal veliko. Knjiga je skupek intimnih izborov življenjskih dogodivščin. V njegovih arhivih so še metri zgodb, varno spravljene iz desetih svetovnih publikacij. Objokani jodlar na domačem dvorišču postane sin matere vseh avantur. Zgodb toliko, se zdi, da bi hotele več življenj.

Sprašuje: **NIKA VISTORPSKI**

»Če bi živel še enkrat, bi si želel živeti točno tako, kot sem živel do danes!« To je čudovita misel, s katero strnete svojo reportersko fotoavtobiografijo. Pravite, da je sreča statistični rezultat trdega dela. Za kaj ste danes hvaležni? Da vam je bilo dano?

Nič mi ni bilo dano kar tako. Da živim, kakor živim, je precej »kriva« očetova vzgoja, čeprav se je v resnici z vzgojo v praksi ukvarjala bolj mama. Oče je bil tisti, ki je vzgajal z zgledom. Pravil je: »Delaš, kar te veseli, in nikoli več ti ne bo treba delati.« Tudi sam je tako živel. Tako živim tudi jaz. Fenomenalno je, da lahko delaš, kar te veseli.

Malce sicer sumim, da mora takšno delo biti ustvarjalno, saj bi se kopanja jarkov najbrž hitro naveličal. Pri ustvarjalnem delu pa dan ni enak dnevu. Nedavno sva bila s partnerko Katjo spet na poti in po dolgem dnevu mi je rekla, da mora malce sesti in si odpočiti, res je bila utrujena. Kaj sem jaz naredil? Vzel sem fotoaparatus in slikal bližnje lokvanje. Kar tako in brez pravega razloga, samo zato, da sem fotografiral. Uživam, kaj naj! Ko pravim, da mi nič ni bilo dano kar tako, pravim, da sem se moral za vse zelo potruditi, a sem vedno vedel, kaj hočem, in zato danes živim tako, kot si želim živeti. Je še kaj lepšega?

Ni, to je res zelo dragoceno. Začniva pa čisto na začetku. Leto 1988. Indija. Tja ste šli kot popotnik, domov ste se vrnili kot fotograf. Povejte mi več.

Preden sem šel v Indijo, sem samo malce fotografiral tu in tam. Bil sem v obdobju življenja, ko sem menjaval poklic. Z Japcem Jakopinom sva imela čartersko podjetje. Popolnoma jasno mi je, da bi se, če bi se odločil drugače, danes kopal v denarju, a ko se mi je prvič zgodilo, da so se mi morje in barke uprli, sem to razumel kot signal, da moram nekaj spremeniti. Začel sem hoditi na razstave, fotografirati in se vseskozi za-

vedal, da talenta nekaj imam, a ne veliko. Vse, kar sem dosegel, sem dosegel z učenjem, angažiranjem, življenjem, ki sem ga posvetil fotografiji. Ko sem se vrnil iz Indije, sem fotografije nesel na švicarsko revijo *Animan*, kjer so bili nad njimi nemudoma navdušeni, mi dali denar in me vprašali, kam grem pa zdaj. »Kako to mislite, kam grem?« sem bil začuden. »Kamor hočeš, lahko greš,« so mi odgovorili. Več kot dvajset fotoreportaž sem naredil zanje. V Indijo sem se torej odpravil kot ljubiteljski fotograf, vrnil pa sem se kot poklicni fotograf. Preden pa sem šel na to pot, oče je bil takrat že bolan, sem ga slišal,

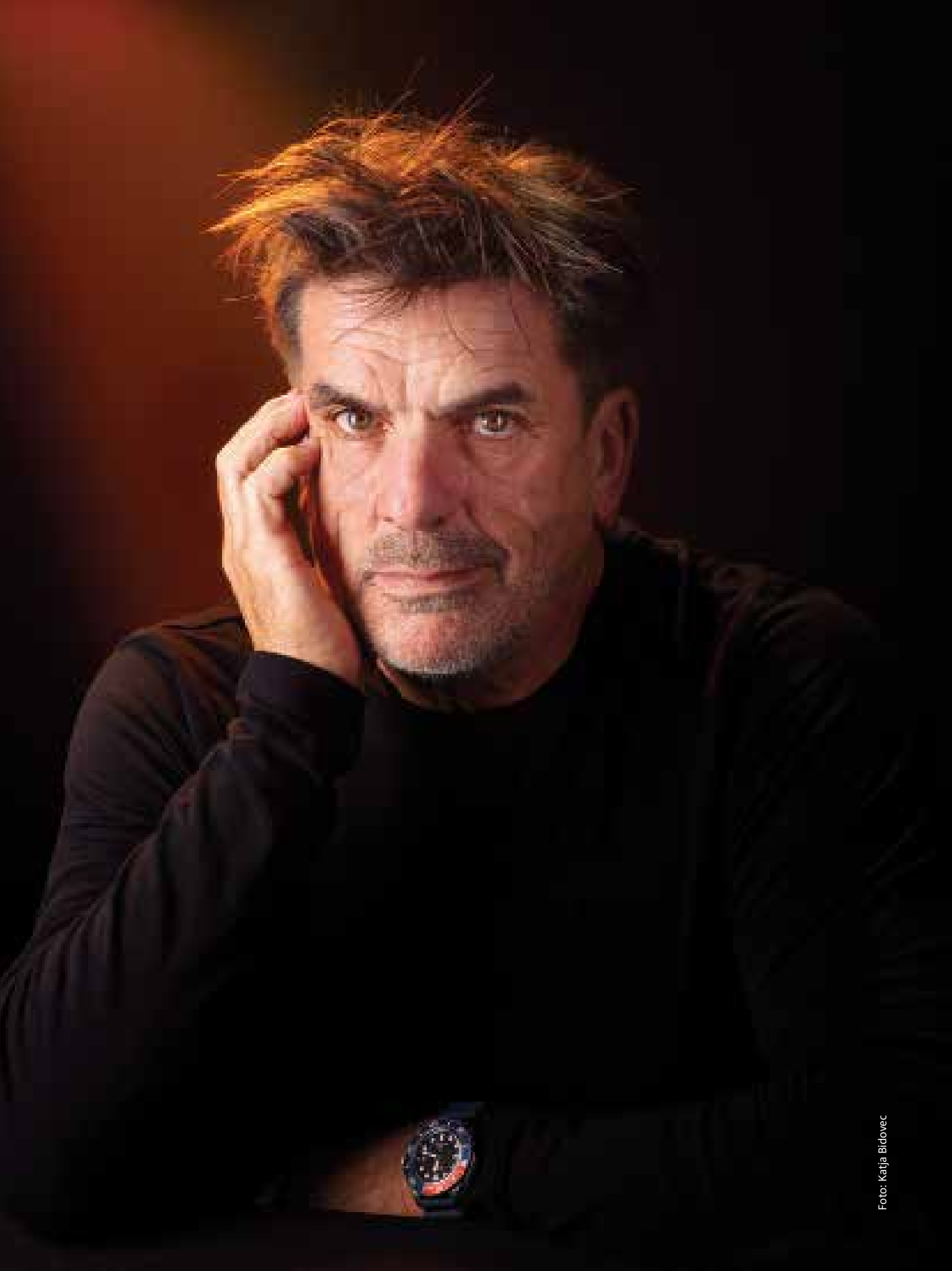

Foto: Arne Hodalič

Ko je na poti do templja Svajambu v Katmanduju pritisnil na sprožilec fotoaparata, se ni zavedal, da mu bo ta fotografija spremenila življenje.

kako je prijateljem, ki so bili na obisku, rekel: »Moj sin pa tako rad fotografira, on bo zagotovo fotografiral za National Geographic!« Na to revijo smo bili namreč naročeni od leta 1975, jaz pa sem si mislil: »Uf, stari, ne seri, veš, kaj to pomeni biti fotograf za National Geographic?! Pojma ni-maš, oslarije govoriš!«

Očitno ne, saj ste leta 2007 kot prvi Slovenec v National Geographicu objavili reportažo, in sicer o arheoloških zakladih reke Ljubljance. Ampak vaš oče ... To je bilo pa res čudovito zaupanje.

Res je. Takrat se tega nisem zavedal, a gotovo sem to nje-govo zaupanje že kot najstnik ponotranjil in si nato prizadeval, da nekaj naredim iz sebe, si prizadeval, da bi bil odgovoren do svojega življenja. Zato vedno pravim, da je otroke treba spodbujati. Ne jih hvaliti kar vsepovprek, za kar nekaj, ampak treba jim je zaupati, verjeti vanje. Ko sem se torej

S skoraj vsake poti sem se domov vrnil navdušen. A ker sem po duši jadralec, je bilo tisto osemmesečno jadranje po jugovzhodni Aziji res neverjetno. Obkrožili smo Papuo Novo Gvinejo, nato skozi Torresov preliv, prepluli Indonezijo, na Andamanske otoke, Maldive. To so bile moje sanje, ki so se mi v celoti izpolnile.

vrnil iz Indije, se je začelo vrteti moje fotografsko kolo. In še vedno se vrti.

Vaše življenje je polno ne-navadnih zgodb. A praznovanje rojstnega dne, na katero ste bili povabljeni spomladi leta 2002, vam bo za vedno ostalo v spominu. »Imam vabilo za dve osebi na praznovanje rojstnega dne Sadama Huseina v Bagdadu! Te zanima? Bi šel?« vas je neki dan vprašal pri-

jatelj iz Pariza. Seveda ste šli. O tem, kako surrealna je bila ta izkušnja, si bodo bralci lahko prebrali v knjigi. Kakšno pa je življenje v Iraku dvajset let pozneje?

O tem, da je bil Sadam diktator, mučitelj in morilec, no, o tem ni nobenega dvoma. Ni ravno, da bi ga človek hvalil. A razmere so bile v Iraku pred tremi leti bistveno slabše, kot so bile leta 2002. Pred tem, da so za to krive ZDA in z njimi zahodni svet na splošno, si pač

ni mogoče zatiskati oči. Nafto vodi pod prikritim ameriškim vodenjem delajo s polno paro in puščajo kri že tako do konca razsuti državi. Dobiček od nafte iz vrtin, ki sem jih na severu Iraka videl posejane na vsakih nekaj sto metrov, gotovo ne gre Iračanom. Obsojam vse vojne in vse vojne so izključno ekonomske in veliko manj verske in etnične, kot nas hočejo prepričati. Sovraštvo zanetiš tako, da nekaj zavzameš, kupiš, prodáš, razdeliš. Ko sem bil v Iraku pred dvajsetimi leti, sem imel svojega šoferja in ni bilo kraja, kamor me ne bi peljal. Ko pa sem se pred tremi leti vrnil, sem omenil, da bi rad šel v Bagdad, a so me samo čudno gledali. Ko sem rekel, da bi šel v Nadžaf, je bilo pa, kot bi zaprosil za vozovnico na Mars. Nisem poznavalec političnih razmer, lahko pa povem, kar sem videl, in videl sem, da so zdaj razmere v Iraku bistveno slabše, kot so bile pred ameriško invazijo in zrušitvijo Sadamovega režima. Seveda se je to zgodilo v imenu »demokracije«, zares pa je šlo le za nadzor nad velikanskimi zalogami nafte in plina v Iraku.

Leta 2010 vam je kot enemu redkih fotoreporterjev uspelo priti v predore, ki so jih Palestinci izkopali pod puščavskim peskom na meji med Gazo in Egiptom. Ovire za obisk ni pomenil samo Izrael, ki je z bombardiranjem sistematično poskušal uničiti čim več predorov, pač pa tudi Hamas, ki jih je skrbno varoval pred obiski nepoklicanih novinarjev in fotografov. Kako gledate na genocid, ki se dogaja pred našimi očmi danes?

V Gazi sem bil večkrat, zdaj pa ni več možnosti, da bi šel, Izrael mi nikoli ne bi dal do-

Foto: Arne Hodalč

Velikokrat se precej brez zadržkov šali s svojimi portretiranci in tokrat je nasmejal (in fotografiral) večno resnega dr. Janeza Drnovška na poti v Izrael in na Zahodni breg marca 2006.

voljenja, zato niti ne poskušam. Gaza je rana sveta, in to že od leta 1948, ko so državo Izrael ustanovili na ozemlju drugega naroda. A česar nikakor ne morem razumeti, pa je, da svet dopušča nekaj tako pokvarjenega, kot je to, kar se dogaja zdaj. V Gazi je bilo od oktobra lani ubitih že več kot 45.000 ljudi! Kako je mogoče, da se nič ne zgodi?! Imamo mehanizme, ki bi lahko preprečili to grozo, a jih ne uporabimo. Velešile se malo pritožujejo, opozarjajo, svetujejo in trosijo podobne banalne neumnosti, ki pa tega genocida očitno ne bodo ustavile. Nekdo od »velikih« mora reči: »Dovolj!« in vsega bo takoj konec. A pravega interesa za kaj takega očitno ni.

Arne, vaš poklic je nedvomno fascinanten, saj vas nese na različne konce sveta, pa vendar so poti, kot je recimo ta v Gazi, lahko tudi vir obupa. Kje vse vam je še bilo težko?

Potres v Pakistanu me je čisto pretresel. Veste, kaj je zani-

Da živim, kakor živim, je precej »kriva« očetova vzgoja, čeprav se je v resnici z vzgojo v praksi ukvarjala bolj mama. Oče je bil tisti, ki je vzgajal z zgledom. Pravil je: »Delaj, kar te veseli, in nikoli več ti ne bo treba delati.« Tudi sam je tako živel. Tako živim tudi jaz.

mivo? Ko delam, ko sem tam, v središču dogajanja, se mi zdi, kot da ne čutim nič. Nadenem si plašnice in naredim, kar moram narediti. Ampak takrat v Pakistanu ... Res sem hodil po mrtvih. Tja sem se odpravil z mednarodnim Rdečim križem, se vozil s helikopterji, avtomobili in fotografiral dostavljanje prve pomoči v najbolj oddaljene kraje ... Tja, kjer je bilo najhuje. Kar sem videl, me je zaznamovalo. A ne takoj na mestu samem, temveč potem, ko sem se umiril, ustavil, prišel domov. Takrat je vse prišlo za mano. Pa intifada. Ko sem v Gazi vi-

del, kako so vsak večer izraelski ostrostrelci iz bunkerjev z dušilci na puškah ubili po enega otroka, da so končali demonstracije ... Na eni od fotografij, ki je v knjigi, je mrtev otrok. Njegov stric me je nosil na ramenih, da sem lahko fotografiral pogreb, saj je hotel, da sem živa priča celotnega dogajanja in nasilja, ki se izvajala nad Palestinci. Ne glede na to, da sem prepotoval ves svet, številnih odgovorov nimam. A balkansko vojno sem dočakal v Sarajevu in videl sem, da se vojne lahko končajo z odločitvijo tiste peščice ljudi, ki imajo v rokah vzvode odlo-

čanja na globalni ravni. Danes se odločiš, da bo zdaj konec, in jutri dejansko je konec.

Zlo je res banalno.

Res je. In če me kaj spravi v obup, me občutek nemoči. V knjigi sem tolikokrat napisal »psi lajajo, karavana gre dalje«, da sta mi urednici to začeli sistematično brisati. (*Se kislo nasmehne.*) A seveda vse le ni tako grozno. Svet je tudi zelo lep in v knjigi je večina zgodb in mojih prigod namenjena prav temu. Avanture, iskanje zakladov, intrigantni staroselci, potovanja v res oddaljene kraje in še marsikaj podobnega.

Sem pa opazila, da se ponavlja še en stavek, in sicer:

»Denar je gonilo vseh vojn.« Analitiki pravijo, da je danes svet gotovo boljši kot nekdaj, a gotovo ni boljši za vse. Prepadi med bogatimi in revnimi so vse večji.

Moj oče je bil zdravnik, direktor zdravstvenega doma, imel je tudi oddajo na televiziji in pisal kolumno za Jano. Ob koncu življenja se je vozil z ubogo stoenko, in ko je umrl, je še vedno imel stoenko. Nisem jugonostalgik, mi je pa jasno, da so razlike med ljudmi danes astronomske. Včasih si ljudi, ki odločajo o svetu, lahko spravil vsaj v avtobus, danes brez težav gredo v osebni avto, tako zelo se je bogastvo skoncentriralo pri peščici. Ta ekonomski neoliberalizem in njihovi »junaki«, ne, to ni po mojem okusu.

Prigode, dogodivščine in že samo druženje s predsednikom Janezom Drnovškom, zapišete, to so bila zelo zanimiva doživetja in ni vam žal, da ste prelomili obljubo, ki ste jo dali sebi, in sicer, da ne boste nikoli fotografirali politikov. O

njegovih mirovnih misijah in vajinem sopotništvu si lahko preberemo v knjigi, ko se človeku kar milo stori ob na prvi pogled naivnem mirovništvu, predsednikovih željah pomiriti Palestine in Izraelce, Tibetance in Kitajce. A vajino sodelovanje je odkrilo fascinanten del vas, o katerem je bilo res zanimivo brati. Pišete o tem, kako hitro ste se navadili VIP-glamurja in kako trd je pristanek na realnih tleh vsakdana.

Je nenavaden občutek, da greš na številne poti in te niti enkrat ne vprašajo za potni list. Vedno te čakajo, te naokoli vozijo z avtomobili, ponudijo najboljše prigrizke, nikjer ne čakaš niti pet minut. Vse te ugodnosti, ki pridejo s pomembnim položajem v politiki, so izjemno mamljive. A ko se nehajo, si šokiran, kako to, da si se spet znašel med rajo, ko pa si vreden toliko več. (Smeh.) Te izkušnje so me naučile, kako se človek z lahkoto navzame privilegijev. Deluješ, kot da ti vse, kar je najboljše, preprosto pripada. In to je bolezen, za katero zelo hitro oboli večina politikov, ki so dalj časa na oblasti. A žal je tako, da je današnja politika igra negativne selekcije. Če si dober, priden in pošten, nimaš v njej kaj početi. Tisti, ki so na vrhu, so najbolj pokvarjeni, vsi, ki so bili dobri, pa jih je ta sprevrženi sistem že izpljunil. Najbrž obstajajo izjeme, a ni jih prav veliko ...

Na poteh ste si uresničili marsikatero življenjske sanje. Recimo to, da ste se igrali z mladički ozelota, saj so mačke vendar vaše najljubše živali. Kaj še?

S skoraj vsake poti sem se domov vrnil navdušen. A ker sem po duši jadralec, je bilo

tisto osem mesečno jadranje po jugovzhodni Aziji res neverjetno. To je bil poseben projekt francoskih znanstvenih odprav. Na jadrnici smo gostili vrhunske raziskovalce in jih vozili raziskovat v kraje, kamor so si želeli priti, a to z običajnimi načini ni bilo

Gaza je rana sveta, in to že od leta 1948, ko so državo Izrael ustanovili na ozemlju drugega naroda. A česar nikakor ne morem razumeti, pa je, da svet dopušča nekaj tako pokvarjenega, kot je to, kar se dogaja zdaj. V Gazi je bilo od oktobra lani ubitih že več kot 45.000 ljudi! Kako je mogoče, da se nič ne zgodi?!

mogoče. Obkrožili smo Papuo Novo Gvinejo, nato skozi Torresov preliv, prepluli Indonezijo, na Andamanske otoke, Maldive. To so bile moje sanje, ki so se mi v celoti izpolnile. Najbolj noro pa je, da se nisem šel kar tako malo vozit, ampak so mi za izpolnitev sanj celo plačali. Potem sem sanjal tudi, da bi šel na alpinistično odpravo. Mogoče zaradi očeta, čisto zaresnega alpinista, ki je s svojim najboljšim prijateljem, Marjanom Keršičem - Belačem, preplezal res drzne smeri, potem pa čez noč nehal, ker ga je mama po rojstvu brata in mene prosila, naj ne pleza več. In ni. Zato pa sem jaz šel s Tomažem Humarjem na Nanga Parbat v Himalajo. Ne smem pa pozabiti na odpravo s francoskimi znanstveniki na kamerunsko jezero Nyos, kjer je zaradi oblaka ogljikovega dioksida leta 1986 v celotni kotlini izginilo vse

življenje. Francozi so za ta nevarni pojav našli preprosto, a vseeno genialno rešitev. V jezero so potopili cev, ki je segla skoraj do dna, in iz nje na gladini črpali vodo toliko časa, da so se v dvigajoči vodi v cevi zaradi zmanjšane tlaka začeli izločati mehurč-

ki. Zaradi tega plina se v cevi sproži močan vzgon in globinska voda se vedno hitreje dviguje na površje, iz nje pa se izloča nakopičeni CO₂. Nekakšen avtosifon torej.

Vaša knjiga ne vsebuje le zgodb in fotografij, temveč tudi recepte. V njej zapišete, da je Katja v vaše življenje vnesla tudi uresničitev vaših najlepših otroških sanj. Zakaj? Po starših je prevzela družinsko slaščičarno in vaše sanje o življenju v hiši, polni tort, so postale resničnost. Katera je vaša najljubša in kaj bi bilo na jedilniku za zadnjo večerjo?

Zagotovo morska hrana. Za predjed ribja juha, karpачo tune ali palamide, za glavno jed bi včasih izbral jastoga, danes pa bi raje velike škampe v buzari na rdeče. Torta? Katjina s temno čokolado ali čokoladna s pasijonko. Ko vzameš

grizljaj, pasijonka lepo zakisli običajno sladkost torte.

Zdi se, da vam je lepo živeti. Se bojite smrti?

Kaj naj rečem, ne bi še umrl, no. Se pa bistveno bolj bojim bolezni. Videl sem mamo in očeta, kako sta umirala za rakom, kar pomeni, da imam velike možnosti, da se tudi meni zgodi kaj podobnega. Tega se bojim. Da bi me kar tako sredi dneva zbil avtomobil, to mi pa ne krati spanca.

Zanimivo, ko pa na vprašanje, kdaj ste bili v največji nevarnosti, ne omenite kakšnih piratov ali žvižgajoče krogle. »Največje nevarnosti se mi dogodijo vedno v avtu s poblaznelimi lokalnimi vozniki!« zapišete. »Temu včasih rečem tudi 'sindrom v rodno grudo vračajočega se voznika', skratka bolezen, za katero oboleva večina šoferdžin.« Zoprna reč.

Ja, to je kar običajna praksa. Ko se odpraviš v kakšno divjino ali v bolj nevarne kraje s terenskim vozilom, se šoferji kot po pravilu iz dneva v dan bolj obotavljajo in vozijo vedno počasneje. Dlje ko si tam, bolj počasi gre in to včasih res do epskih razsežnosti. A ko se po končanem delu obrneš in greš nazaj proti izhodišču, torej šoferjevemu domu, kjer že sluti konec vožnje in predvsem obljubljen plačilo, se jim ponavadi utrga. Vsak prevožen kilometer gre hitreje, in to do absolutne blaznosti. Prav tako, kot niso zalegla opozorila, naj pohiti, ko si se bližal cilju, ne zaležejo opozorila, naj vozi počasneje, ko se vračaš domov. Včasih so nesreče zato neizbežne in v Afganistanu bi me taka nesreča nad prepadom pred Kabulom, torej že zelo blizu šoferjevega doma, skoraj stala življenje.